

NA SCHOOLTIJD

Voorlichting over beeldende vorming, muziek en CKV1 en een cri de coeur over de dossiers

In de bandjir van informatie over de tweede fase die van alle kanten de school binnenstroomt, is het handig te letten op de brochures die de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) uit Enschede uitgeeft. De mensen van de SLO zitten dicht bij het vuur: zij geven de voorlichtingsbrochures veelal uit in opdracht van het ministerie van OC&W, in samenwerking met pedagogische centra, het Cito en het PMVO (=Procesmanagement Voortgezet Onderwijs).

Drie recente brochures vragen om aandacht. Ze hebben een gemeenschappelijke opbouw.

Eerst de inhoud van het vak (1), dan de toespitsing daarvan op het studiehuis (2), vervolgens een bijdrage van het Cito over de examenregeling (3), tips om je voor te bereiden op de slag (4), veel gestelde vragen (5) en verwijzing naar verdiepende informatie (6). Apart vind je daarna de examenprogramma's zoals ze formeel in allerlei uitgaven in de komende jaren geciteerd en gebruikt zullen worden om de didactiek verder te ontwikkelen.

Op het terrein van *Tsjip/Letteren* verschenen onlangs drie brochures: *Beeldende vakken*, *Muziek en Culturele en Kunstzinnige Vorming 1* (CKV). Al eerder kwamen de brochures over *Klassieke Culturele Vorming* uit en over de talen. Hier een korte blik in de laatst versche-

nen publikaties.

Nog steeds bevatten ze, in het woord vooraf, de vermelding dat een antwoord op alle vragen uit moet blijven, omdat het wetgevingstraject nog niet is afgerond 'en ontwikkelingen rond de vakken, de profielen en het studiehuis nog in volle gang zijn'. Intussen zijn heel wat mensen in en buiten de school al bezig om zich in te stellen op de nieuwe situatie. Gerrit Dinsbach maakt duidelijk dat er wat 'beeldende vorming' betreft sprake zal zijn van een overgangssituatie, en dat houdt in dat de huidige examenprogramma's van tekenen, handenarbeid (handvaardigheid I) en textiele werkvormen (handvaardigheid II) van kracht blijven. Daarover gaat zijn brochure *Beeldende vorming*. De kern van de arbeid voor deze vakken komt in CKV 2 te liggen. Dat vak moet volgens staatssecretaris Netelenbos worden 'een meer geïntegreerd vak met een grotere theoretische component'; men wil dat invoeren per 1 augustus 1999. Dat is een jaar later dan CKV 1. Maar leerlingen kunnen al in 1998-1999 een CKV 2-vak kiezen, binnen het profiel Cultuur & Maatschappij of in het vrije deel als een van de zes (havo) of een van de twee vakken uit zeven mogelijkheden (vwo). Men is nog aan het sleutelen aan CKV 2, maar duidelijk is al wel dat

CKV 2 en CKV 1 los staan van elkaar, dus dat een leerling niet eerst CKV 1 moet hebben gedaan om binnen CKV 2 een keuze te doen voor één van de vakken beeldende vorming en muziek.

Remmende voorsprong

Er blijkt nogal groot verschil tussen het havo-programma en dat van de vwo'ers als het om beeldende vorming gaat. Het vwo-programma werd vijftien jaar later ontwikkeld en hier werkte de wet van de remmende voorsprong in het nadeel van het havo-programma. Dinsbach raadt docenten die geen ervaring hebben met het vak als examenvak af om naast het havo-examen ook nog eens het examen op het vwo in te voeren. Voor zijn schoolonderzoek kan de havo-docent zelf de inhoud bepalen. Maar het vwo-programma bevat een centraal praktisch examen (CPE). Opdrachten worden jaarlijks vastgesteld en de resultaten worden door deskundigen van buiten de eigen school gecontroleerd. Essentieel acht Dinsbach, gezien de nabije toekomst van de beeldende vorming, het toegroeien naar één brede sectie voor beeldende vakken. 'Neem contact op met scholen in de buurt om zoveel mogelijk van de vier beeldende vakken (tekenen, handenarbeid, textiele werkvormen en audiovisuele vorming) in het overleg een rol te laten spelen.' De meeste andere tips komen op een soortgelijke samenwerking neer.

Muziek: gedetailleerd en concreet

André Stolwijk verzorgde de brochure voor Muziek. Hij verwacht dat het schoolexamen zal bestaan uit het praktijkgedeelte en de muziekgeschiedenis. Het centraal examen bevat vaktheorie (voor vwo bovendien muziekgeschiedenis), enkele standpuntbepalingsvragen en algemene theorie.

De domeinen zijn: vaardigheid in het musiceren (1), luistervaardigheid (2), muzikaal voorstellingsvermogen (3) en kennis van en inzicht in de muziekgeschiedenis (4), en dat laatste voor het havo beperkt tot het schoolexamen. Interessant om te zien is hoe Stolwijk, ook bij algemene zaken, andere accenten legt dan Dinsbach. Hij is gedetailleerder, concreter, bijvoorbeeld omtrent de algemene vaardigheden die voor het studiehuis worden gevraagd en hoe deze vervolgens doorwerken in het muziekvak.

Ik leer hier iets nieuws, maar het is mijn vak ook niet. En juist met het oog op wat ons in CKV 1 te wachten staat, is het heel nuttig als docent talen – zeg maar gerust: vreemdeling in dit Jeruzalem – kennis te nemen van deze twee brochures over beeldende vorming en muziek. Ze geven je in no-time een kijk op twee vakken die je alleen van de jaarlijkse muziekuitsvoering en de kunstproducten aan de wand kent.

Te veel van het goede

Dat de brochure *Beeldende Vor-*

NA SCHOOLTIJD

ming gelezen wordt door ieder die op een of andere manier betrokken wil worden bij het nieuwe vak CKV 1, spreekt haast vanzelf. Hier heeft John Hausmans de pen voor opgenomen. Hij was tot voor kort coördinator van het Netwerk CKV 1, waaraan twaalf scholen deelnemen, en was een belangrijke schakel in de vakontwikkelgroep CKV 1. Het is verheugend dat CKV 1 zich duidelijk mag onderscheiden van CKV 2: een sterk accent ligt hier op de ervaring en beleving van de kunsten door leerlingen, tegenover de ambachtelijkheid en het theoretisch vermogen die in CKV 2 ontwikkeld behoren te worden. De tijd die voor CKV 1 beschikbaar is, 120 (havo) en 200 (vwo) uur, laat geen bokkensprongen toe. En in de jaargangen vijf en zes van *Tsjip* is al uitvoerig aandacht besteed aan CKV 1 en de zaken daaromheen.

Wat Hausmans opmerkt over het kunstmentoraat en het kunstdossier is voorzichtig, maar blijkbaar nog niet voorzichtig genoeg. Want onder zijn handen vandaan is het kunstmentoraat na de voltooiing van zijn brochure, gesplitst in twee duidelijk onderscheiden taken: een van bovenaf: namelijk de kunstcoördinator, die het CKV 1-team zou moeten gaan leiden, en daarnaast de kunstmentor, die zich bezighoudt met het individuele programma, van de leerlingen. Derde factor in CKV 1, in feite waarschijnlijk de belangrijkste, is de kunstvakdocent, de

vakman of vakvrouw die zijn specialisatie inbrengt in CKV 1.

Wat kunstdossier en nota bene – naast leesdossier en leesautobiografie bij Nederlands en de moderne vreemde talen – de kunstaautobiografie betreft, hou ik mijn hart wel een beetje vast. Ik denk dat dit te veel van het goede wordt en zich derhalve ten kwade ontwikkelt. Ik zelf zou het als leerling al heel wat vinden als ik één keer in mijn schoolcarrière grondig had teruggekeken op mijn omgang met kunst en literatuur. En ik zelf zou het mooi genoeg vinden als ik kon beschikken over één dossier voor alle literatuur- en kunstvakken, waarin ik alleen het allerbelangrijkste zou bewaren en van tijd tot tijd mijn reflectie in een balansverslag zou neerleggen, ter voorbereiding op het examen.

Deze 'cri de coeur' verdient nadere uitwerking, maar ik wil er toch niet langer mee wachten haar te uiten.

Wam de Moor

De voorlichtingsbrochures van de SLO zijn te bestellen bij: SLO, afdeling Verkoop, Postbus 2041, 7500 CA Enschede, tel. 053 - 4840 305.

Nationale Onderwijs Tentoonstelling een succes

Groots was de belangstelling voor de Nationale Onderwijs Tentoonstelling die van 21 tot en met 25 januari gehouden werd in de Jaarbeurs in Utrecht. Onder het thema 'Inspelen op veranderingen' presenteerden onder meer alle educatieve uitgeverijen hun nieuwste onderwijsmaterialen. In totaal kwamen er 40.916 bezoekers op de tentoonstelling af en dat is 8% meer dan de vorige keer.

Overladen

Mooi was het gezicht van drommen docenten van divers pluimage die de Jaarbeurs in en uitslenterden, bepakt met tassen vol foldermateriaal en overladen met indrukken. Onderwijsgevend Nederland van lagere school tot volwasseneneducatie weet nu wat hen de komende jaren te wachten staat aan nieuwe ontwikkelingen en nieuw ontwikkelde leermiddelen.

Ook andere instellingen waren op de beurs te vinden. Kinderboekuitgevers, opleidingen voor dienstverlening en voorlichting, reisorganisaties van stages en dagtrips en bouwbedrijven voor speeltuig konden bezocht worden. Je kon het zo gek niet bedenken of het had wel wat met educatie te maken.

Wat was er te zien?

Het grootste deel van de beurs bestond uit stands van educatieve uitgeverijen die er zeer verzorgd uitzagen. Veel ruimte in de stands was ingericht voor computers en computertoepassingen. Je kon inzage krijgen in de educatieve sites op Internet of je kon zelf demo's bekijken van nieuwe multimedia-programma's.

Docenten hadden ook de mogelijkheid om op het uitgeverspodium een presentatie bij te wonen van nieuwe leermiddelen, die voornamelijk te maken hadden met de aanstaande tweede fase.

Accenten

De invoering van de tweede fase in 1998 stond centraal op de beurs. Een grootscheepse verandering in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. De ingrijpendste sinds de invoering van de Mammoetwet. Alle educatieve uitgeverijen presenteerden hun titels, omslagen en katernen van de nieuwe methodes die vakbreed aangeboden werden. Uiteraard veel aandacht voor de inrichting van het studiehuis, zelfstandig werken en leren en voor multimedia als CD-ROMs, softwarepakketten, courseware en andere gebruiksvormen op de computer zoals Internet en e-mail.

NA SCHOOLTIJD

Opvallend

Andere opvallende uitgaven waren onder meer de nieuwe tweedegeneratie-basisvormings-methodes. Na de invoering van de basisvorming in 1992 zijn de kerndoelen inmiddels aangepast en veranderd. Bovendien zijn de ervaringen in het onderwijs dusdanig dat een herziening op zijn plaats is. Belangrijkste vernieuwingen zijn het onderdeel 'kijken' in de methodes, de tekst- en informatieverwerking op diskette (computergebruik in de klas), nieuwe media en meer zelfstandige verwerkingsopdrachten.

Ook werden nu al enkele nieuwe mbo-uitgaven aangekondigd. Deze worden vervaardigd met het oog op de derdegeneratie-eindtermen die in augustus 1997 van kracht worden. Ook hier zijn het zelfstandig werken door studenten en meer aandacht voor de spreek- en luistervaardigheid de voornaamste veranderingen.

Over twee jaar is er weer een NOT. Iets om naar uit te zien, want het is een interessante onderwijsbeurs waarop veel nieuws te zien en te horen is.

Joris Hermesen

Uitreiking (jonge) Gouden Uil 1997

Op zaterdag 15 maart zijn in Brussel in een rechtstreekse TV-uitzending van de BRT de Gouden Uilen (Vlaanderens belangrijkste literaire prijzen) uitgereikt in de categorieën Fictie, Non-fictie en Kinder- en jeugdliteratuur. De bekroonde boeken (De Tandeloze Tijd, deel 3, Liefde is heel het leven niet, en Iep) waren door een 'beroepsjury' aangewezen.

Daarnaast lazen leerlingen van 28 scholen de genomineerde vijf boeken per categorie om hun winnaars aan te wijzen. De Jonge Gouden Uil is dit jaar voor het eerst ingesteld op initiatief van de Nederlandse Taalunie, de Vlaamse departementen voor Onderwijs en Cultuur, en de Stichting Lezen.

Genomineerden en winnaars

De 28 schooljury's, steeds bestaande uit zo'n vijftien leerlingen, vaardigden op 12 maart hun schooljuryvoorzitter af naar Bulk-Boeks Dag van de Literatuur in Den Haag, waar die in boeiende discussies tot de keuze van de uiteindelijk winnende boeken kwamen. Op de ontmoetingsmiddag, zaterdag 15 maart in het Paleis van Schone Kunsten in Brussel kwamen alle juryleden bijeen om met de genomineerde auteurs kennis te maken en met hen van gedachten te wisselen over de boeken. Aan het einde van deze middag werden de winnaars van de eerste Jonge Gouden Uilen

bekend gemaakt: Renate Dorrestein voor haar boek Verborgene gebreken, Reinout van der Heijden voor zijn De vloek van Oesovo en Joke van Leeuwen voor haar jeugdboek Iep.

Het enthousiasme van alle betrokken jongeren maakt duidelijk dat dit Vlaams-Nederlandse initiatief in alle opzichten geslaagd genoemd mag worden: de Jonge Gouden Uil is vanaf zijn geboorte onmiskenbaar een zeer vitaal dier!

Joop Dirksen